

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 5 1 A 3 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Četrtek, 12. junij 2025 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca.

Izpitna pola vsebuje 21 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

P 2 5 1 A 3 0 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1

ZABAVNI KOTIČEK

Kako nastane sol

Letos mineva 30 let od odprtja Muzeja solinarstva v Sečoveljskih solinah. Muzej stoji v južnem delu Sečoveljskih solin Fontanigge, v katerem so sol pobirali vse do konca šestdesetih let 20. stoletja. V njem si lahko ogledate zanimivosti o nekdanjem življenju in delu solinarjev.

V starih solinah so solinarji več mesecev živeli v solinarskih hišah in delali na svojih solnih poljih. Zelo dobro so morali obvladati celotni postopek pridelave soli. Poznati so morali sistem pretakanja vode od morja do kristalizacijskih bazenov, v katerih je nastajala sol, pripravljati in vzdrževati solna polja ter pobirati sol. Tradicionalno pridelavo soli danes prikazujejo na solnem polju Muzeja solinarstva, medtem ko se sol pridobiva v moderniziranih solinah Lera v severnem delu Sečoveljskih solin in v Strunjanu. V teh solinah je delo razdeljeno. Posamezne naloge opravljajo posebej izurjeni delavci. Za to, da v bazene priteka zadostna količina vode, skrbijo vodarji, vzdrževalci pa pripravljajo in popravljajo nasipe ter bazene. Solinarji so zadolženi predvsem za pobiranje soli.

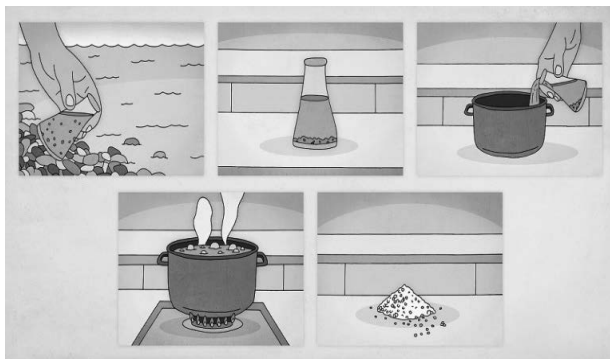

Kako iz morske vode dobimo sol?

Pridobivanje soli iz morske vode je odvisno od geografskih in klimatskih razmer. Za obilno pridelavo soli potrebujemo veliko območje ob morski obali z neprepustno ilovnato podlago, sončno, toplo vreme, čim manj padavin v poletnem obdobju in ugoden, suh veter. Vse to omogoča večje in hitrejše izhlapevanje morske vode, ki povzroča nastajanje soli. Vreme je torej ključnega pomena za njeno kristalizacijo. Že stari solinarski rek pravi, da so za nastanek soli potrebni voda, sonce in veter: »*Per far sal ghe vol aqua, sol e bava.*«

Sol pa ne nastaja na celotni površini solin, ampak samo v posebnih kristalizacijskih bazenih, imenovanih kavedini. Morska voda se iz glavnega dovodnega kanala pretaka skozi zapornice in več bazenov solnega polja. V vsakem delu voda izhlapeva in se nekoliko zgoščuje, zato postaja vedno bolj slana. Nazadnje priteče do kavedinov, v katerih sol kristalizira. Solinarji sol pobirajo samo v kavedinih.

Ali lahko tudi sami pridobimo sol iz morske vode? Naredimo poskus!

V steklenico zajamemo malo morske vode in jo pustimo stati čez noč, da se pesek in drugi delci posedejo na dno posode. Nato čisto vodo prelijemo v lonec in ga postavimo na štedilnik. Vodo segrevamo na majhnem ognju. Hitro bomo opazili, da se bodo na robu lonca pojavile bele lise. Če pustimo, da voda popolnoma izpari, bo na dnu lonca ostalo nekaj kristalov. S tem poskusom torej dobimo le kakšen ščepec soli. Solinarji pa lahko na način, ki ga v Sečoveljskih solinah poznajo že več kot 700 let, poleti poberejo tudi več kot tona soli na dan.

(Prirejeno po: <https://pomorskimuzej.si/sl/zabavni-kotickek/kako-nastane-sol>. Pridobljeno 10. 8. 2021.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Preberite trditve o izhodiščnem besedilu in ob vsaki poševnici podčrtajte pravilno rešitev.

Izhodiščno besedilo

je javno / zasebno.

je namenjeno vsem, ki jih zanima nastajanje soli / le obiskovalcem Muzeja solinarstva.

ima dva podnaslova / mednaslova.

je pretežno objektivno / subjektivno.

(2 točki)

2. Čemu je na straneh Pomorskega muzeja objavljeno besedilo o nastajanju soli? Obkrožite črki pred dvema pravilnima odgovoroma.

Besedilo o nastajanju soli so na svoji spletni strani objavili predvsem, da bi

- A naslovniku predstavili proces pridobivanja soli, ki ga lahko spozna tudi v muzeju.
- B opozorili obiskovalce, da morajo pred ogledom muzeja poznati celoten proces pridelave soli.
- C popestrili spletno stran in naslovniku poleg običajnih informacij o muzeju predstavili dodatno zanimivost.
- Č prepričali obiskovalce muzeja, da je pridobivanje soli na Slovenskem izjemno pomembno.
- D povabili naslovnika, naj s solinarji preživi vsaj en dan ter v živo spozna postopek pridobivanja soli.

(2 točki)

3. Rešite nalogo o podtemah in nebesednih spremljevalcih besedila.

3.1. S katerima podtemama besedila sta povezani fotografija in slika?

(2)

3.2. Čemu sta fotografija in slika dodani besedilu? Ustrezno dopolnite poved.

Fotografija in slika bralce pritegneta ter _____

(1)

(3 točke)

4. Katere tri podteme še najdemo v besedilu? Označite jih s križcem.

_____ kaj si v Muzeju solinarstva lahko ogledamo

_____ kje in pod katerimi pogoji nastaja sol

_____ za kaj vse se sol uporablja

_____ kemijska sestava morske soli

_____ solinarstvo v preteklosti

_____ prihodnost solinarstva na Slovenskem

(2 točki)

5. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Muzej solinarstva so odprli pred tremi desetletji.

DA

NE

V solinah sol pobirajo v bazenih in kanalih, po katerih doteka voda.

DA

NE

Pri pridelavi soli so zelo pomembne ugodne vremenske razmere.

DA

NE

V Sečoveljskih solinah vsak dan v letu pridelajo več kot tono soli.

DA

NE

(2 točki)

6. Poved dopolnite s tremi ustreznimi lokacijami iz desnega stolpca, tako da bo v skladu z vsebino izhodiščnega besedila.

Na Slovenskem so sol nekoč pobirali v _____

_____,

danes pa jo pridelujejo v _____

_____ in

v _____.

– Strunjanu

– Piranu

– južnem delu Sečoveljskih solin

– severnem delu Sečoveljskih solin

(2 točki)

7. Preberite 2. odstavek besedila (V starih solinah so ...). V povedi/povedih napišite, po čem se delo solinarja v preteklosti razlikuje od njegovega dela v sodobnih, moderniziranih solinah in kdo danes še sodeluje v postopku pridobivanja soli.

(4 točke)

8. Naštejte štiri pogoje za dobro solno letino.

(2 točki)

9. Preberite 5. odstavek besedila (Vendar sol ne nastaja ...) in rešite nalogo.

- 9.1. Kaj je kavedin in čemu služi? Ustrezno dopolnite definicijo.

Kavedin je _____, v katerem sol _____.

(nadpomenka)

(opis)

(1)

- 9.2. Posamezne korake pri nastajanju oz. pridobivanju soli razvrstite v ustrezno zaporedje. Na črtice napišite številke 1–4.

_____ kristalizacija soli

_____ izhlapevanje vode

_____ pretakanje vode skozi bazene

_____ zgoščevanje vode

(2)
(3 točke)

10. Bi se poleti kot prostovoljec/prostovoljka pridružili solinarjem v Sečoveljskih solinah pri njihovem delu? Svoj odgovor utemeljite v povedi/povedih.

(2 točki)

11. Preberite slovarski sestavek in rešite nalogo.

ščêpec -pca in ščèpec -pca in ščepèc -pcà [druga in tretja oblika ščepēc] m (é; è; ë ä)
1. *kar nastane s stikom konic navadno prvih treh prstov:* pokaži, kaj je ščepec / dati prste v ščepec; v ščepcu je prinesla pesek
2. *z roditeljskim količina česa, ki se lahko naenkrat zagrabi, drži s konicami teh prstov:* jedi dodati ščepec popra, soli; ponudil mu je ščepec tobaka / vsega je komaj za ščepec zelo malo
// ekspr. zelo majhna količina česa sploh: za večerjo je imela ščepec riža / niti ščepca cimeta nima doma *prav nič*; pren. hoče vsaj ščepec sreče
 • ekspr. njegovo govorjenje nima niti ščepca soli *je zelo neumno, vsebinsko prazno*

- 11.1. V katerem pomenu se beseda *ščèpec* uporablja v izpisani povedi zadnjega odstavka? Številko pomenske razlage napišite na črto.

S tem poskusom torej dobimo le kakšen ščepec soli. _____

(1)

- 11.2. Kaj torej pomeni, da lahko doma s poskusom pridobimo le kakšen ščepec soli?

To pomeni, da lahko dobimo

- A približno enako količino soli kot v solinah.
- B nekaj manj soli kot v solinah.
- C le zelo majhno količino soli.
- Č zadostno količino soli za domačo uporabo.

(1)

- 11.3. Obkrožite DA, če trditev o besedi *ščèpec* drži, in NE, če ne drži.

Beseda *ščèpec*

je srednjega spola.	DA	NE
je večpomenka.	DA	NE
se uporablja tudi v frazemih.	DA	NE

(2)
(4 točke)

12. Podčrtanim besedam iz izhodiščnega besedila pripišite protipomenke.

stare soline _____

obilna pridelava _____

čista voda _____

(2 točki)

13. Besedne zveze v oklepajih postavite v ustrezni sklon in z njimi dopolnite povedi.

Razstavo so pripravili v _____ (Pomorski muzej).

Sečoveljske soline smo si ogledali z _____ (izkušeni solinar).

Jedi pogosto začinimo z _____ (jodirana sol).

(3 točke)

14. Preberite 1. in 2. odstavek besedila in rešite nalogo.

14.1. Izpišite dva različna samostalnika in pridevnika, ki sodita v isto besedno družino kot beseda *sol*.

samostalnika

pridevnika

_____

_____

_____

_____

(2)

14.2. Iz besede *sol* tvorite poljubni glagol.

_____

(1)

(3 točke)

15. Preberite izpisani del iz zadnjega odstavka besedila in rešite nalogo.

V steklenico zajamemo malo morske vode. Vodo pustimo stati čez noč, da se pesek in drugi delci posedejo na dno posode. Nato čisto vodo prelijemo v lonec in ga postavimo na štedilnik. Vodo segrevamo na majhnem ognju.

15.1. Izpisane glagole postavite v velevnik za 2. osebo.

zajamemo _____

prelijemo _____

segrevamo _____

(2)

15.2. V katero besedilno vrsto spada izpisani del besedila?

Besedilna vrsta je

- A poročilo o opravljenem delu.
- B kuharski recept.
- C reklamno besedilo.
- Č opis postopka.

(1)
(3 točke)

16. Vprašajte se po podčrtanih delih povedi. Z vprašalnicama dopolnite povedi.

Muzej stoji v južnem delu Sečoveljskih solin. _____ stoji muzej?

Voda izhlapeva iz solnih bazenov. _____ izhlapeva voda?
(2 točki)

17. Rešite nalogo o navezovanju.

17.1. Na katero besedo/besedno zvezo iz prve povedi se navezuje podčrtana beseda jih?
Napišite jo na črto.

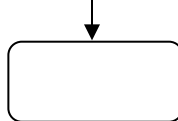
V moderniziranih solinah je delo v večini razdeljeno na posamezne naloge. Opravljajo jih za to izurjeni delavci.

_____

(1)

17.2. V naslednji zvezi povedi odpravite ponavljanje tako, da podčrtano besedo sol ustrezno nadomestite z drugo besedo.

V vsakem delu voda izhlapeva, se nekoliko bolj zgosti, torej postaja vedno bolj slana, vse do kavedinov, v katerih sol kristalizira. Solinarji sol pobirajo samo v kavedinih.

(1)
(2 točki)

18. Zanimajte poved.

Doma lahko pridelamo enako količino soli kot v solinah.

_____
(2 točki)

19. Kako bi s številko zapisali števnik v podčrtanem izrazu?

Muzej stoji v južnem delu Sečoveljskih solin Fontanigge, v katerem so sol pobirali vse do konca šestdesetih let 20. stoletja.

- A 60 – ih let
- B 60. let
- C 60 let

(1 točka)

20. V povedi vstavite manjkajoča ločila.

Zanima me kje in kako nastaja sol

Ali ste vedeli da je v litru morske vode slabih 40 g soli

(2 točki)

21. Napišite **poročilo**.

Zamislite si, da ste Peter/Petra Jerman, član/članica ekokrožka na Srednji ekonomsko-poslovni šoli Koper. Člani krožka ste projektni dan preživeli s solinarji v Muzeju solinarstva v Sečoveljskih solinah. Spoznali ste njihov vsakdanjik, se preizkusili v različnih opravilih in se poučili o preteklosti solinarstva. Za šolski letopis napišite poročilo. Pomagajte si z izhodiščnim besedilom, dodajte pa še kakšno zanimivost ali posebno prigodo. Vaše besedilo naj obsega najmanj 100 besed.

(12 točk)

Prazna stran